ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

Бухоро тумани

2024 йил 12 ноябрь

Бухоро туманлараро иқтисодий судининг судьяси Н.Солиев раислигида, судья ёрдамчиси Қ.Қўзиеванинг котибалигида, даъвогар вакили Ў.Хидиров (ишончнома асосида) иштирокида, даъвогар "WBM Romitex" масъулияти чекланган жамияти манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат Палатаси Бухоро вилоят худудий бошқармасининг, жавобгар "Қилич Нодир Абдурасул" фермер хўжалигидан 191.420.181 сўм асосий қарзни, 374.966.137,2 сўм жаримани ундириш тўгрисидаги даъво аризаси юзасидан қўзғатилган иқтисодий ишни ўз биносида очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниклади:

"WBM Romitex" масъулияти чекланган жамияти (матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат Палатаси Бухоро вилоят худудий бошқармаси (матнда палата деб юритилади) судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар "Қилич Нодир Абдурасул" фермер хўжалиги (матнда жавобгар деб юритилади)дан 191.420.181 сўм асосий қарзни, 374.966.137,2 сўм жаримани ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъво аризасида келтирилган важларини такрорлаб, қарздорликни тўлаб бериш тўғрисида жавобгарга бир неча бор оғзаки огоҳлантиришлар берилганлигини, бироқ қарздорлик бугунги кунгача бартараф этилмаганлигини маълум қилиб, даъво талабини қувватлаб, уни тўлиқ қаноатлантиришни сўради.

Ишни кўриш вақти ва жойи тўғрисида тегишли тартибда хабардор қилинган палата, жавобгар суд мажлисига вакил иштирокини таъминламади. Суд, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (матнда ИПК деб юритилади)нинг 128, 170-моддаларини кўллаб, ишни уларнинг иштирокисиз кўриш мумкин деб ҳисоблайди.

Суд даъвогар вакилининг тушунтиришларини тинглаб, иш хужжатларини ўрганиб чиқиб, куйидагиларга асосан даъво талабини қисман қаноатлантиришни, қолган қисмини қаноатлантиришдан рад қилишни ҳамда суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим деб топади.

Суд мухокамаси ва иш хужжатларидан аникланишича, даъвогар (шартнома матнида "Тайёрловчи") ва жавобгар (шартнома матнида "Хўжалик") ўртасида 2023 йил 16 январда 100-сонли пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича контрактация шартномаси тузилган.

Тарафлар ўртасида тузилган контрактация шартномаси шартларига кўра, Хўжалик Тайёрловчига 2023 йилда 220.000 килограмм пахта хом ашёси етказиб бериши, Тайёрловчи эса Хўжаликни сифатли уруглик билан

таъминлаш, маҳсулотни қабул қилиб олиш ва унинг ҳақини тўлашни ўз зиммасига олган.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддаси биринчиучинчи қисмларига кўра, ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли.

Хар кимга ўз хукук ва эркинликларини суд оркали химоя килиш, давлат органларининг хамда бошка ташкилотларнинг, улар мансабдор шахсларининг конунга хилоф карорлари, харакатлари ва харакатсизлиги устидан судга шикоят килиш хукуки кафолатланади.

Хар кимга бузилган ҳуқуқ ва эркинликларини тиклаш учун унинг иши қонунда белгиланган муддатларда ваколатли, мустақил ҳамда холис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқи кафолатланади.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 130-моддаси биринчи қисмида Ўзбекистон Республикасида одил судлов фақат суд томонидан амалга оширилиши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (матнда ФК деб юритилади) 234-моддаси иккинчи қисмига кўра, мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

ФКнинг 236-моддасига кўра мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса — иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

ФК 465-моддасига мувофик, контрактация шартномасига мувофик кишлок хужалиги махсулотини етиштирувчи кишлок хужалиги махсулотини кайта ишлаш ёки сотиш учун бундай махсулотни харид киладиган шахсга — тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу махсулотни кабул килиш (кабул килиб туриш), унинг хакини шартлашилган муддатда муайян бахода тулаш (тулаб туриш) мажбуриятини олади.

Агар ушбу Кодексда бошқача тартиб белгиланган бўлмаса ёки у мажбурият мохиятидан келиб чиқмаса, контрактация шартномасига нисбатан махсулот етказиб бериш шартномаси тўгрисидаги қоидалар, тегишли холларда эса давлат эхтиёжлари учун товарлар етказиб беришга доир давлат контракти тўгрисидаги қоидалар қўлланади.

Шартноманинг 4.2-бандига кўра, тайёрловчи хўжаликка (уруғлик ҳамда йиғим — терим мавсуми учун керакли моддий-техник русурслар қийматини ҳисобга олган ҳолда) маҳсулот қийматининг 60 фоизи микдоригача бўнак (аванс) маблағларини ойма-ой тўлаб беради.

Даъво аризаси ва иш хужжатларига кўра, даъвогар жавобгарга 2023 йилда 2.016.080.000 сўмга тенг бўлган маблағ ва бошқа моддий бойликларни ажратиб берган, хозирги кунда жавобгарнинг қолган жами қарздорлиги 191.420.181 сўм асосий қарзни, 374.966.137,2 сўм жаримани ташкил қилади. Мазкур қарздорликни қоплаш ҳақида юборилган талабнома жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Даъвогарнинг даъво аризасида 2024 йил 31 май холатида жавобгарнинг даъвогар олдида (2023 йил давомидаги пахта хосили учун) жами 191.420.181 сўм асосий қарздорлиги мавжудлиги кўрсатилган.

Шу сабабли суд, даъвонинг асосий қарзни ундириш қисмини тўлиқ қаноатлантиришни лозим топди.

Шунингдек, даъвогар топширилмаган пахта хом ашёси махсулоти кийматининг 30 фоизи микдорида, 374.966.137,2 сўм жарима хисоблаб, уни ундиришни сўраган. Даъвогар жаримани тўгри хисоблаган.

Бинобарин, тарафлар ўртасида тузилган контрактация шартномасининг 1.2-бандида Хўжалик 2023 йилда 220.000 килограмм пахта хом ашёси топшириши, шартноманинг 5.2-бандида Хўжаликнинг махсулотни топширишдан асоссиз бўйин топширилмаган махсулот товлаганда, қийматининг 30 фоизи микдорида жарима тўлаши белгиланган. Жавобгар даъвогарга мазкур шартнома бўйича пахта ашёси топширилмаган.

ФК 333-моддасининг биринчи қисмига кўра, қарздор айби бўлган тақдирда, мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонунчиликда ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради.

ФКнинг 326-моддасига мувофик агар тўланиши лозим бўлган неустойка кредиторнинг мажбуриятини бузиш окибатларига номутаносиблиги кўриниб турса, суд неустойкани камайтиришга ҳақли. Бунда қарздор мажбуриятни қай даражада бажарганлиги, мажбуриятда иштирок этаётган тарафларнинг мулкий аҳволи, шунингдек кредиторнинг манфаатлари эътиборга олиниши керак. Суд алоҳида ҳолларда қарздор ва кредиторнинг манфаатларини ҳисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш ҳуқуқига эга.

Узбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун жавобгарлик тўғрисидаги фукаролик қонун хужжатларини қўллашнинг айрим масалалари хақида" 2007 йил 15 июндаги 163-сонли қарорининг 4-банди биринчи ва иккинчи қисмларида, ФКнинг 326-моддасига мувофик суд карздор томонидан мажбуриятларнинг бажарилиш даражасини, мажбуриятда иштирок этувчи тарафларнинг мулкий ахволини, шунингдек манфаатларини эътиборга неустойка кредиторнинг олиб, микдорини камайтиришга ҳақли эканлиги, шу билан бирга неустойканинг энг кам микдори ФКнинг 327-моддасида кўрсатилган фоизлар микдоридан кам бўлмаслиги лозимлигини эътиборга олишлари тўғрисида тушунтириш берилган.

Суд, қайд этилганлардан келиб чиқиб, мажбуриятнинг бузилиши билан неустойка миқдори номутаносиблигини, даъвогар томонидан қарздорликни ундириш чоралари узоқ муддат давомида кўрилмаганлигини, кредиторнинг манфаатларини, тарафларнинг мулкий ахволини, мажбуриятни бажариш ҳам жавобгар томонидан кечиктирилганлигини инобатга олиб, даъвонинг пеня ундириш талабини тўлиқ, жарима ундириш талабини қисман, яъни 56.000.000

сўмга қаноатлантиришни, қолган қисмини қаноатлантиришни рад қилишни лозим топади.

ИПК 118-моддасининг биринчи қисмига кўра суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари микдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

"Давлат божи тўгрисида" ги Ўзбекистон Республикаси қонуни билан тасдикланган "Давлат божи ставкаларининг микдорлари" 2-бандининг "а" кичик бандига кўра мазкур талаб бўйича даъво бахосининг 2 фоизи микдорида, бирок базавий хисоблаш микдорининг бир бараваридан кам бўлмаган микдорда давлат божи тўланиши лозим.

Суд, даъво қаноатлантирилганлиги сабабли суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топади.

Юқоридагиларга кўра, ИПКнинг 118, 128, 170, 176-179, 180 ва 186моддаларини қўллаб суд,

карор килди:

Даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар "Қилич Нодир Абдурасул" фермер хўжалигидан даъвогар "WBM Romitex" масъулияти чекланган жамияти фойдасига 191.420.181 сўм асосий қарз ва 56.000.000 сўм жарима ҳамда олдиндан тўланган 37.500 сўм почта харажати ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисми қаноатлантиришдан рад қилинсин.

Жавобгар "Қилич Нодир Абдурасул" фермер хўжалигидан Республика бюджетига 11.327.726,36 сўм давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан шу суд орқали Бухоро вилоят судига ҳал қилув қарори қабул қилинган кундан эътиборан бир ой ичида апелляция тартибида, ҳал қилув қарори қонуний кучга кирганидан сўнг олти ой муддат ичида кассация тартибида шикояти бериш (протест келтириш) мумкин.

Судья Н.Солиев

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

(Хулоса қисми)

Бухоро тумани

2024 йил 12 ноябрь

Бухоро туманлараро иктисодий судининг судьяси Н.Солиев раислигида, судья ёрдамчиси Қ.Қўзиеванинг котибалигида, даъвогар вакили Ў.Хидиров (ишончнома асосида) иштирокида, даъвогар "WBM Romitex" масъулияти чекланган жамияти манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат Палатаси Бухоро вилоят худудий бошқармасининг, жавобгар "Қилич Нодир Абдурасул" фермер хўжалигидан 191.420.181 сўм асосий қарзни, 374.966.137,2 сўм жаримани ундириш тўғрисидаги даъво аризаси юзасидан қўзғатилган иктисодий ишни ўз биносида очиқ суд мажлисида кўриб чикиб, суд,

қарор қилди:

Даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар "Қилич Нодир Абдурасул" фермер хўжалигидан даъвогар "WBM Romitex" масъулияти чекланган жамияти фойдасига 191.420.181 сўм асосий қарз ва 56.000.000 сўм жарима ҳамда олдиндан тўланган 37.500 сўм почта харажати ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисми қаноатлантиришдан рад қилинсин.

Жавобгар "Қилич Нодир Абдурасул" фермер хўжалигидан Республика бюджетига 11.327.726,36 сўм давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан шу суд орқали Бухоро вилоят судига ҳал қилув қарори қабул қилинган кундан эътиборан бир ой ичида апелляция тартибида, ҳал қилув қарори қонуний кучга кирганидан сўнг олти ой муддат ичида кассация тартибида шикояти бериш (протест келтириш) мумкин.

Судья Н.Солиев

